



זבל מאמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת תצוה תשפ"ה שנה י | גליון מס' 572

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרשתו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

"אפוד" בזמן הזה

בפרשת השבוע מצוה התורה על הכנת בגדי הכהנה שבהם היו משמשים הכהנים במשכן ובבית המקדש. בגדים אלו, שהיו לאהרן ולבניו "לכבוד ולתפארת", אף קדשו את הכהנים והקשירו אותם לעבודת המקדש, ככתוב (שמות כח ג): "ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי".

בגדי הכהנה מקפלים בתוכם סודות עמקים וטמירים, ומפרשי המקרא מרחיבים על משמעותו הרוחנית של כל בגד ובגד. במסגרת יריעה זו ברצוני לדון על האפוד - אחד משמונת בגדי הכהן הגדול, אשר על אודותיו אמר הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג כי הוא בגימטריה 'אמן'.

בשפתו העליונה של האפוד נארגה יחד עמו חגורה הקרויה "חשב האפד", שבאמצעותה היה הכהן חוגר את האפוד לגופו. "חשב האפד" - אמר הרבי ר' שמעלקא - מרמז על המחשבה שעל האדם ליחד בבואו לקיים את מצות עניית אמן ('דברי שמואל' פרשת תצוה).

ואכן, תכנון ומחשבה הם תנאי יסוד לעניית אמן כהלכתה. כאשר אדם מקדיש מחשבה לגדל מעלתה של עניית אמן, הרי הוא שם אל לבו לענות אמן כהלכה על כל ברכה הנאמרת בסביבתו, ואף משכים קום כדי לזכות לענות אמן אחר המברכים ברכות השחר בבית הכנסת. אדם העושה כן, הרי הוא מתקדש בכך ככהן גדול הלבוש ב"אפוד", ואף עוטה על עצמו שכבת הגנה העוטפת את גופו כאפוד.

חשבת להוסיף ולומר ש"חשב האפד" מרמז לא רק על יחוד המחשבה הקודם לעניית אמן, כי אם גם על חשיבותה של עניית אמן, עליה העידו חכמים (דב"ז א) שאין גדול ממנה לפני הקדוש ברוך הוא. יתר על כן, עצם העבודה שאחד מבגדי הכהן הגדול מרמז על חובת עניית אמן כהלכתה, מלמדת על חשיבותה.

אף מבגד נוסף של הכהן הגדול, החשן שהיה מחבר לאפוד, נוכל ללמד על חשיבותה של עניית אמן. הששית מבין שתים עשרה האבנים שנקבעו בחשן הייתה ה"יהלום", שאף הוא בגימטריה אמן. כי כן, ה'אמן' כמוהו כיהלום - אף שהיהלום זעיר בגדלו, ערכו רב, כפי שה'אמן' עם היותה מלה בת שלוש אותיות בלבד, ערכה בלתי נתן לשעור.

כל שנותר לנו הוא להפנים את הדברים, לייקר הלכה למעשה כל עניית אמן. נשכים לענות אמן אחר המברכים ברכות השחר בבית הכנסת, ובכך נתקדש ככהן גדול הלבוש באפוד, ואף נעטה על עצמו שכבת הגנה שתעטף אותו כאפוד מגן.

בקריאת "ועשו את האפד!"
שבת שלום,

278 218 מחנכים

בני אמונים

בני תפלה בפרשה

תפלה על צער השכינה

"ונניא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנת קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'" (כח לח)

רש"י מביא את דברי חכמים (מנחות כה ב), כי "עון הקדשים" שעליו מרצה הציץ, הוא הכשרת קרבנות שנטמאו, שאף הם ירצו לקרבנות כשרים.

ואולם רבי שלמה קלוגר פרש, כי הציץ היה מרצה על קרבנות שהקריבו מתוך כוונה שלא לשמה, כגון שזכות ההקרבה תעמד למקריב להושע מצרה שהוא שרוי בה, ולא כדי שיהיו "ריח ניחוח לה'", שאף הן יתקבלו לרצון לפני ה'.

אף שעל האדם לעבד את קונו, הן בתפלה והן בהקרבת קרבנות, בכונה זכה ולשם שמים, וכדברי המשנה (אבות א א): "היו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס", מכל מקום מאחר שהקדוש ברוך הוא מצר בצרתו של כל יהודי, ככתוב (תהלים צא טו): "עמו אנכי בצרה", יהודי המתפלל או מקריב קרבן על צרתו אינו סותר משנה זו, אם הוא מכוון לצער הבורא המצר בצרתו.

תפקידו של הציץ היה ללמד זכות על ישראל, שגם כאשר מקריב אדם קרבן על צרתו האישית כוונתו למעשה היא לשם שמים, לפי שבישועתו יפסק צער השכינה המצטער בצערו, ולכך היו חקוקות על הציץ המלים "קדש לה'".

וכן מתפרש הכתוב: הציץ שנישא אהרן על מצחו רצה על "עון הקדשים" אשר יקדישו בני ישראל שלא מתוך כוונה שיעלו לריח ניחוח, אלא "לכל מתנת קדשיהם", כדי לקבל מתנה ותועלת בעבורם, שאף הם יתקבלו לרצון להם לפני ה'.

זוהי גם כוונת חכמים באמרו (ר"ה ד א): "האומר סלע זו לצדקה בשביל שיהיה בני הרי זה צדיק גמור", כי על אף שנתן את הצדקה לשם מטרה אחרת, עליו לדון לכף זכות ולומר שכוון לשם שמים, כדי שלא יצטער

הקדוש ברוך הוא בצערו, ולכך הרי הוא "צדיק גמור" (חכמת התורה עמ' קצב).

פרשת הקטרת - לתקון הנשמה

"ועשית מזבח מקטר קטרת עצי שטים תעשה אותו" (ל א)

בעל 'פלי יקר' מבאר כי שני המזבחות מכפרים על החוטא: מזבח הנחשת מכפר על החלק החמרי - הגופני, ועל פן מקריבים עליו בעלי חיים, ומזבח הזהב מכפר על חלק הנשמה המרום, ועל פן מקטירים עליו קטרת, שענן הקטרת עולה למעלה כנשמת האדם (ראה ברכות מג ב).

בכך פרש בעל 'תשובות והנהגות' את מעלתה הגדולה של אמירת פרשת הקטרת לפני התפלה: האומר את פרשת הקטרת מגלה שעקר מגמתו בתפלה היא לעשות רצון שמים ולתקן את נשמתו, ועל פן זוכה שתתקבל תפלתו (טעם ודעת).

פרשת הקטרת קושרת את התפלה

"ועשית מזבח מקטר קטרת עצי שטים תעשה אותו" (ל א)

את תאור מלאכת המשכן חותמת פרשת מזבח הקטרת, ואף את התפלה חותמים אנו באמירת פרשת הקטרת. רבי אברהם סבע בעל 'צירוף המד' מבאר כי הסבה לכך אחת היא, ואלו דבריו:

"ולכן חתם כל דברי המשכן במזבח הקטרת, לפי שהוא מקשר כל דברי המשכן, ומקשר הדברים התחתונים בעליונים והעליונים בתחתונים. ולכן נקרא קטרת - לשון קשור, כמו (זהר בא לח א): "שירי קטרי" [פוחת הקשרים]. לפי שמקשר כל הדברים ומחברם... ומזה הטעם בעצמו אנו אומרים הקטרת בכל יום ויום בבקר ובערב אחר כל התפלה, לפי שהקטרת היא חותם הכל וקשור הכל. וחותם התפלה היא הקטרת, שמקשר כל התפלה ועושה ממנה עטרה וקושרה כתר לקונו יתברך".

התפלה הראויה לשמחה המלשין

והתלשבו מולו. בראותו את התנהגותם החריגה, הבין החת"ם סופר כי מדובר בענין דחוף ורמז להם בידו, כמבקש לברר מה הביאם היום.

ראשי הקהל קרבו אליו, ובעינים דומעות שחו באזניו על אודות שמחה המוסר, המאים לפנות לשלטונות ולהלשין על בחורי הישיבה. הסכנה המידית, אם יממש את איומיו, מונפת כחרב פיפיות מעל ראשי הבחורים.

"ומה אתם רוצים ממני?" המשיך החת"ם סופר ושאל את ראשי הקהל. "נסינו לדבר על לבו של שמחה, הפצרנו בו לבל יהיו להרים ידו על לומדי התורה, אך הוא דחה אותנו על הסף. עתה אובדי עצות אנו, ובאנו לבקש את עצת רבנו מה נתן לעשות" - השיבו ראשי הקהל.

"אני אכן עושה", הפטיר החת"ם סופר, מצביע על הגמרא שלפניו, והמשיך באמירת השעור. בשומעם את דברי רבם, נותרו ראשי הקהל במקום והמתינו לסיום השעור.

בתם השעור נעמד החת"ם סופר ואמר: "פעת אלף לדבר אל לבו של שמחה לבל יהיו להוציא לפעל את זממו ולפגע בתלמידי הישיבה".

מיד קמו ראשי הקהל והצטרפו אליו בדרכו. גם חלק מתלמידי הישיבה הצטרפו למשלחת המכבדת, מפני כבוד רבם.

כשנכנס החת"ם סופר לביתו של שמחה, נותר הלה שרוץ על הספה והביט בזלזול לעבר דמותו ההדורה, שהופיעה על מפתן פדרו.

החת"ם סופר לא שת לבו להתנהגותו הפזלזלת, והחל לדבר על לבו של שמחה לבל יתפתה לבצע את זממו. הוא הסביר לו בנחת את חשיבותם של לומדי התורה המוקמים את העולם ומבטיחים את ההמשכיות הנצחית של העם היהודי, דור אחר דור.

אך לבו של שמחה נותר אטום כשהיה מלותיו הנרגשות והנוקבות של החת"ם סופר לא הגיעו בו ולו גים. בעודו שרוץ על הספה הפטיר שמחה בעזאת כלפי רבן של ישראל, כי הוא איש עסוק ואין לו זמן לשמע את הסבריו. "כך או כך, עם בקר אפקד את משרדו של מפקד הצבא בעיר ואמסר לו את הידוע לי", אמר באטימות לב.

שמע זאת החת"ם סופר וקרא ברגש את הכתוב (במדבר טז ה): "בקר וידע ה' את אשר לו", כאומר: חושב אתה שבבקר תלך ותבצע את זממך? נמתין לבקר ונראה כיצד יתגלגלו הדברים משמים.

החת"ם סופר יצא מביתו של שמחה, פניו בוערות ולוהטות באש קדש. עוד בהיותו

בכך את השלטונות.

בני הקהלה נסו לדבר על לבו שיחדל מהנהגתו הנלוזה, הממיטה נזק עצום על אחיו היהודים, אך הוא אטם את אזניו משמע. שנאתו למסרת אבותיו, לצד טובות ההנאה שהרעיפו עליו גורמי השלטון עורו את עיניו, והוא מכר את נשמתו לצוררי ישראל.

באותה תקופה חיבו השלטונות האוסטרים את כל הצעירים להתגייס לצבא. שרות זה טמן בחבו סכנות רוחניות קשות בעבור בחורי ישראל, ולפיכך עשו אלו כל שלאל ידם כדי להפטור מעלו של גיוס.

בחורי ישיבת פרשבורג מצאו תחבולה מחכמת להמלט מאימת הגיוס. הם נרשמו ברשות האכלוסין באופן שגוי בכונה; הם שנו את שמם, את גילם, או כל פרט אחר שגרים להשמטת שמם מרשימת חיבי הגיוס לצבא האוסטרי.

רשום שגוי נחשב אמנם לעברה פלילית חמורה מאד, אך הבחורים לא הססו ובחרו להסתפר, ובלבד שיוכלו להמשיך ולהגות בתורה בישיבת פרשבורג המעטירה, בצל רבם האהוב. עז היה חשקם ללמוד התורה, ודבר לא עמד בדרכם.

אולם לא ארכו הימים, ושמחה המלשין גלה את סודם של בחורי הישיבה. שמחה לא בוזב רגע והחל מיד לפעל. הוא שלח מכתב איום לראשי הקהלה ובו פרט בהרחבה את כל הידוע לו על התכסיסים שנוקטים הבחורים כדי להתחמק מגיוס, והצהיר כי הוא מתכוון לפנות לרשויות הצבא ולדווח להם על המצאים שבידו.

ראשי הקהל המבהלים באו אל ביתו של שמחה והתחננו לפניו שלא יבצע את זממו. אולם שנאתו העזת לתורה וללומדיה העבירה אותו על דעתו ועל דתו. שמחה הודיע לראשי הקהל שדבר לא ישנה את דעתו - הוא לא יסוג מהחלטתו להלשין על בחורי הישיבה, ועד מהרה הם יראו במו עיניהם את כל הבחורים לבושים במדי הצבא האוסטרי.

ראשי הקהל, שהכירו זה מכבר את שמחה ואת מעלליו, ידעו שאין מדבר באיומי סרק. הם נבעתו מהאסון העומד להתרחש על בחורי הישיבה והחליטו לפנות בדחיפות אל ראש הישיבה, הלא הוא החת"ם סופר.

באותה עת היה החת"ם סופר בעצומה של מסירת שעור בהיכל הישיבה. לנכח חמרת המצב, החליטו ראשי הקהל כי הדבר אינו סובל דחוי, והם נכנסו להיכל הישיבה

הספור שלפנינו נשמע מפיו של הרבי מצאנז-קלויזנבורג בעל השפע חיים, במהלך שיעור חמש ורשי" על פרשת מטות אשר מסר בשנת תשל"ח. את הספור שמע הרבי מפי רבי אברהם יהושע פרינד מנאסויד, ששמעו מפי הרבי משינאוא בעל הדברי יחזקאל.

עורך הדין היה המום ונרגז. "אין דבר כזה!" הטיח בזעם, "הסוכן אמור לחזר בכל רגע! הוא יפגע מאד כשיגלה שהלכת בלי לחכות לו. גרין כארד בודאי לא תקבל, והרי הוא חשוב לך מאד! אתה זקוק לו!"



תמונת בית הכנסת הגדול שעמד בפרשבורג עד מלחמת העולם השנייה

מקצוע מרשע בחר לו שמחה, איש רע מעללים וגס רוח שגר בעיר פרשבורג המעטירה בקימו של החת"ם סופר. הוא היה עוקב אחר מעשיהם של יהודי פרשבורג בעין בוחנת, וכשהיה תופס מי מהם שעובר על החק, היה ממהר לעדכן

ברכה בלי אמן - כשטר שאינו חתום

יתרה מכך, בספרו 'עמודי שלמה' על הספ"ג (עשה כז) ממשיך המהרש"ל את הברכה לגוף השטר, דהינו לחלק שבו מתארים פרטי המקרה שהשטר בא לאמת, ואלו את עניית האמן לחתימת העדים, הבאה לאמת את הנכתב בשטר: "כשם שהשטר אינו נחשב כלום עד שיחתמו עליו עדים, כך אין הברכה חשובה [כל כך] עד שיענו עליה אמן, כי אז היא החתימה, כי אמן היא חותם הברכה". את דבריו אלו מסיים המהרש"ל במילים "כך קבלתי" (אף תלמידו, בעל ה'כלי יקר', בספרו 'עוללות אפרים' חלק ג מאמר תס, משוה ברכה ללא אמן לשטר בלי חתימה).

עניית אמן - גמר המצוה

הרא"ש באר על פי דברי חכמים (סוטה יג ב): "כל העושה דבר ולא גמרו, ובא אחר וגמרו, מעלה עליו הכתוב על [האדם] שגמרו כאלו עשאו [כלו]".

המברך ברכה הוא בגדר "עושה דבר ולא גמרו", לפי שעניית אמן היא חלק מן הברכה, וכל זמן שלא ענו אמן אחר הברכה, עדיו לא הסתיימה הברכה (רש"י ברכות מז א ד"ה עד). נמצא שהעונה אמן גומר ומשלים את הברכה, והיא נקראת על שמו, ולפיכך "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (תוספות הרא"ש ברכות נג ב; 'שלמה משנתו' שם. וראה 'לקוטי מהרי"ח' דיני חזרת הש"ץ).

כונת המקשים ועונה גדולה יותר

המאיר' הסביר: חכמים כנו (תענית ב א) את התפלה "עבודה שהיא בלב", לפי שעקרה הוא כונת הלב. בדרוכו של עולם, השומע מסגל להתרכז בדברים הנאמרים באזניו ולכונן בעמק משמעותם, יותר מאשר המדבר המוציא את הדברים מפיו. ולפי שבדרך כלל עמק כונתו של העונה אמן, גדול משל המברך, קבעו חכמים שהעונה גדול מן המברך ('בית הבחירה' למאירי, נזיר שם).

אמן מאחדת את שמות הקדש

עוד פרשו ראשונים על פי מה שלמדו חכמים (פסחים נ א) מן הכתוב כי אסור לאדם לבטא את השם המיוחד של הקדוש ברוך הוא - שם הוי"ה - כפי שהוא נכתב, אלא יש לקרוא פשם אדנות. לאור זאת עולה שבמוד המברך אינו מזכיר בברכתו אלא שם אדנות בלבד, העונה אמן מאחד בענייתו את שמות הוי"ה ואדנות יחד, שכן אמן היא בגימטריה צ"א, בגימטריה של השם המיוחד כפי שהוא נכתב [הוי"ה] וכפי שהוא נקרא [א.ג.י.], והם מצטרפים יחד למגן צ"א. נמצא שעניית אמן מאחדת את שני שמות הקדש ולפיכך חשובה היא מן הברכה שנוכח בה שם אדנות בלבד ('הרוקח' ה' סעודה ס' של; 'בעל הטורים' דברים כז כו).

הרצח לגלות מעט ממשמעותה העמקה של עניית אמן, יעין בפרושי רבותינו מאורי הדורות למאמרו של רבי יוסי שגכפל ונשנה בשני מקומות בתלמוד - במסכת ברכות (נג ב) ובמסכת נזיר (סו ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

המתבונן עשוי לעמוד ולתמוה: הלא המברך הוא היוזם והמתחיל במצוה, הוא זה שעומד ואומר דברי שבח והודיה, בעוד העונה אמן רק מצטרף אליו ומסכים לדבריו באמירת תבה אחת. מה טעמו בה, בתבת אמן, עד שעולה היא בערכה על הברכה שהיא באה לאמת?

על שאלה זו עמדו גדולי הדורות, ראשונים ואחרונים, וברצונם לבאר מאמר זה מגלים הם כל אחד לפי דרכו את הסודות הנפלאים שתבת אמן אוצרת בתוכה.

עניית אמן - קיום הברכה

במענה לשואל המבקש להבין מאמר זה, כותב הרשב"א (שו"ת, ח"ה סי' נג) כך: "גם בזה יש ענין נעלם לבעלי החכמה. ואמנם לפי פשטן של דברים כן הדעת נותנת, שלשון אמן יש בו קיום דבר... והמברך אין בלשונו אלא הודאה... שהמברך כמעורר, והעונה אמן כגומר את הכל". מבאר מדבריו שעניית אמן אינה רק הצטרפות לדברי המברך, אלא היא נותנת תקף וקיום לברכה, ולכן גדול העונה אמן יותר מן המברך.

ברכה בלא אמן - כשטר שאינו מקיים

כדי להסביר את התקף שנותנת עניית אמן לברכה, רבים מרבותינו הראשונים המשיכו את אמירת ברכה ללא עניית אמן, לדבר שחסר לו את הפעולה האחרונה אשר תתן לו תקף וקיום:

רבי דוד אבודרהם (סדר חזרת הש"ץ) דמה את הברכה לשטר הפתוב וחתום שעדיין לא קים בבית הדין, ועניית אמן משולה לקיומו כהלכה. כאשר אדם תובע את חברו על פי שטר הפתוב וחתום כדיו, יכול הנתבע לטען שהשטר מזויף. ככל שיטען כן, על הנתבע להוכיח את אמתותו של השטר על ידי "קיום" השטר בבית דין, ורק אז יכול לזכות מכחו (ראה כתבות יח ב). ואלו דבריו: "המברך דמה לשטר שלא נתקם בבית דין ויכול אדם להכחישו, ואחר שהוא מאשר ומקיים, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרע, כך אמן הוא חותם קיום הברכה" (וכן כתב האחרונים חיים [לר"א מלוגיל] דין עניית אמן סעיף ד).

ברכה בלא אמן - בעדות הנאמרת מפי עד אחד

אף רבנו בחיי (שמות יד א) ממשיך ברכה ללא אמן לשטר שאינו מקיים, "והעונה אמן הוא מקים השטר והוא העקר", ואולם, נוסף לכך הוא ממשיך את אמירת הברכה לעדות הנאמרת מפי עד אחד, ואלו את העונה אמן לעד שני "שהעדות נגמרות על ידו". כשם שעדותו של העד הראשון אין לה תקף וקיום, אלא אחר שיבוא העד שני ויעיד כדבריו, כך גם הברכה אינה מתקמת אלא בהצטרפות עניית אמן, ולכך "גדול העונה אמן יותר מן המברך".

המשך מעשי אמונים

בדרך, וכבר נשמעו צווחותיה של אשתו של שמחה. כל עוד נשמטה בקרבה רצה אל החת"ם סופר מתיפחת ובוכיה: "דקות ספורות אחר צאת הרב החלה לשונו של בעלי להתנפח והוא מתקשה לנשם, אנא! יחוס עליו הרב ויתפלל עליו שלא ימות בחנק" - בקשה.

החת"ם סופר ענה לה בנחרצות: "אכן, אתפלל על בעלך את התפלה הראויה לו ביותר, היא תפלת 'ולמלשינים אל תהי תקוה'... בטוח אני שהקדוש ברוך הוא ישמע את תפילתי ואת שועת כל בני העיר

וישלים לאותו רשע כגמולו". החת"ם סופר סים את דבריו והמשיך לעבר ביתו.

לא עברו דקות אחדות, ורץ הגיע מביתו של שמחה לבשר שהלה מת במיתה משנה מתוך יסורים קשים ומרים. אכן, התקבלה התפלה, ולשון מדברת גדולות גדלה והתנפחה עד שלא הותירה למלשין האורז אור לנשימה.

משהגיעה השמועה לחת"ם סופר הביע את רצונו להשתתף בלוויה ואף לומר דברי פרה. למותר לצין שאיש מבני פרשבורג לא נותר בביתו, והפל באו להשתתף בלוויתו

של שמחה.

אלפי איש עמדו דומם והקשיבו לדבריו הקצרים של רבן של כל בני הגולה החת"ם סופר: "בסדר תפלת ראש השנה אנו אומרים: 'שמחה לארצך וששון לעירך', ואפשר לפרש זאת בדרך הפליצה והרמז, שכאשר שמחה נטמן באדמה - 'בארצך', ששון הוא לעיר פרשבורג... שכלם מהללים ומשבחים ברוך שפטרנו מענישו של זה... והעיר פרשבורג צהלה ושמחה".

שפע חיים' תורה ומועדים חלק יט עמ' שעה

מאה ברכות לריח ניחוח

"והקטרת את כל האיל המזבח עלה הוא לה' ריח ניחוח אשה לה' הוא" (כט יח)

בזהר הק' (עקב רעא א) מבאר כי באמירת הברכה משפיע האדם שפע רב על עצמו ועל כל העולם כולו. על כך אומר הפתוב (שמות כ כא): "בכל המקום אשר אזכיר את שמי", בכל מקום שצויתי להזכיר את שמי בברכה, אם תעשה כן, "אבוא אליך וברכתיך". הזהר ממשיך ומקיש את הפתוב "אזכיר את שמי" האמור לגבי ברכה, לכתוב (תהלים כ ג): "יזכר כל מנחתך", ללמדך שכל ברכה נחשבת כמנחה.

רמז לכך שכל ברכה נחשבת למנחה לריח ניחוח לה', נוכל ללמד מהפתוב שלפנינו: "ריח ניחוח אשה לה' הוא" - בגימטריה "מאה ברכות" (המברך יתברך) [לגרי"מ שכתר] עמ' כד).

"אפוד" בגימטריה "אמן"

"ועשו את האפוד זהב תכלת וארגמן תולעת שני ושש משור מעשה חשב... וחשב אפדתו אשר עליו כמעשהו ממנו יהיה" (כח ו-ח)
דרש הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג:

באומרה "ועשו את האפוד" רמזה תורה שיקפיד האדם על ענית אמן, שכן "אפוד" (בכתיב מלא) בגימטריה "אמן". "חשב האפוד" שנארג בשפת האפוד מרמז שעל האדם ליחד את מחשבתו לקראת ענית אמן (דברי שמואל).

רבי חיים מאיר מזרחי, מחכמי איזמיר, דורש גימטריה זו כמלמדת על ה"אפוד" שהוא מיצג את האמונה האיתנה בה, פענית אמן, שעליה אמרו חכמים (שבת קט ב) שהיא ראשי תבות "א-ל מלך נאמן". לפיכך אמרו חכמים (ערכין טז א) שהאפוד מכפר על עוון עבודה זרה (בן יאיר אות ד).

שיערי גן עדן

ענית אמן במשנת בעל ההלולא

נתפשת המנהג

על מנהג אמירת ברכות השחר בחברותא כתב החיד"א (ברפי יוסף א"ח תרעו ב): "נתפשת המנהג בברכים ועירות גדולות..."

מכסת הדברים שבקדשה

בספרו 'צפרן שמיר' (ט קלג) מונה החיד"א את מכסת הדברים שבקדשה שעל האדם להשלים בכל יום, ואלו דבריו: "ישלים בכל יום צ' אמינים, ד' קדשות, י' קדישים, ק' ברכות - ראשי תבות צד"ק. והוא אהד מתקוני צדיק יסוד עולם".

הצלה בזכות תשעים אמינים

בספרו 'מדבר קדמות' (א לג) מביא החיד"א את אשר ראה בכתב יד ישן מהמקובל רבי אליעזר נחמן פואה, תלמיד הרמ"ע מפאנו, כי המקפיד לענות תשעים אמינים ביום אינו נזק מכשור. דבר זה נודע מעדותה של אשה אחת, ששמעה מפי מזיק שנשלח להזיק את בנה, כי הוא אינו יכול לקיים שליחותו ולהזיק את בנה, לפי שהיא - אם התינוק - הקפידה באותו יום לענות תשעים אמינים.

החיד"א

י"א באדר תקס"ו



רבי חיים יוסף דוד אזולאי נולד בירושלים בשנת תפ"ד לאביו רבי רפאל יצחק זרחיה. בהסכמתו לספרו 'שער יוסף' כותב עליו אביו: "כבן שש כבן שבע, תחל רוח ה' לפעמו". למד תורה מפי דודו רבי יונה נבון בעל ה'נחפה בכסף', אשר בהסכמתו לספרו הנ"ל כותב: "לו זרוע עם גבורה, אשר בצאתו מרחם קדשוהו שמים, קדושי תורה עסוק באורייתא תדירא, גם בליילה לא שכב לבו וילך הלוח וגדל, אהבת עולם אהבתי".

בשנת תקי"ג נשלח לאירופה על ידי חכמי חברון ושהה בשליחותו חמש שנים. בשנת תקי"ח חזר לירושלים, כהן בה כדן, ונמנה עם חברות המקבילים שבראשה עמד הרש"ש.

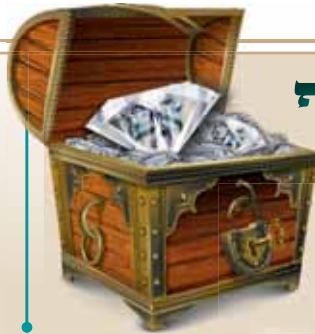
בשנת תקכ"ד נקלע לקהיר והתמנה לכהן בה כרב העיר. בשנת תקכ"ט חזר לחברון. בשנת תקל"ג יצא למסעו האחרון שממנו לא שב. הוא קבע את מושבו בעיר ליוורנו שבאיטליה, סרב לטל על עצמו משרת רבנות והקדיש מזמנו לכתיבת ספריו ולהדפסתם. החיד"א חבר למעלה ממאה ועשרים ספרים, אשר כחמשים מהם נדפסו בחייו.

הסתלק בליל שבת זכור תקס"ו ונקבר בליוורנו. בשנת תשי"ך העלה ארונו לארץ ישראל, והוא נטמן בהר המנוחות בירושלים.

"אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה"

"הלום" בגימטריה "אמן"

"בעולם הזה אין אדם יודע להעריך את גדל מעלתה של ענית אמן, ולא פעם מאבד הוא במו ידיו הזדמנויות פז לענות אמן. בבואו לעולם העליון, עת יזכה לראות עד כמה חשובה כל ענית אמן לפני ה', בודאי יתחרט עד מאוד על הזלזול שהפגין, אלא שאז יהיה זה כבר מאוחר מדי" (ספר הפנים [לגרי"ו ליקט] אות לא, בשם האוהב ישראל מאפסא).



יהודי יקר!

השכם לבית הכנסת לשמע ברכות השחר מפי המתפללים, וכך תזכה לצבר אין-ספר יהלומי אמן, שיעמדו לזכותך בזה ובבא.

ברכות השחר בהלכה

בקור בכונה בחברותא